

ЛІТЕРАТУРА

1. Богдан С. В. Ценностные аспекты нравственного воспитания подростков в современной социокультурной ситуации // Форум “Дети. Молодёжь. Общество”: Преемственность поколений как основа формирования духовных ценностей молодежи. — Челябинск, 2000. — 67 с.
2. Виндельбанд В. О свободе воли. — Минск.: Харвест; М.: АСТ, 2000. — 208 с.
3. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности. — М.: Прогресс, 1990. — 495 с.
4. Ильин И. А. Философия Гегеля как учение о конкретности Бога и человека. В 2-х т. — СПб.: Наука, 1994. — Т. 1. — 542 с.
5. Киркегор С. Наслаждение и долг. — К.: Air Land, 1994. — 504 с.
6. Левченко Т. І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах. — Вінниця: Нова книга, 2002. — 512 с.
7. Манхейм К. Диагноз нашего времени. — М.: Юрист, 1994. — 700 с.
8. Меньшиков В. М. Педагогика Эразма Роттердамского: открытие мира детства. Педагогическая система Хуана Луиса Вивеса. — М.: Народное образование, 1995. — 136 с.
9. Нравственные проблемы развития личности / Под ред. А.И. Титаренко. — М.: Изд-во МГУ, 1982. — 143 с.
10. Фромм Э. Психоанализ и этика. — М.: Издательство АСТ-ЛТД, 1998. — 568 с.
11. Чупрій Л. Моральні цінності як основа відродження української нації // Рідна школа. — 2003. — №10. — С. 23–25.
12. Этика Канта и современность / Сост. П. Лайзанс. — Ростов-на-Дону: Авотс, 1989. — 228 с.

Кирило КОВТУН-СТЕШЕНКО

ДЕЯКІ РОЗДУМИ ЩОДО АТЕЇЗМУ ІВАНА ФРАНКА

У статті піддано критичному аналізу твердження деяких авторів радянської і пострадянської доби про атеїстичні погляди І. Франка, що спотворювало виховний вплив його творів. На основі дослідження філософських поглядів І. Франка з врахуванням особливостей епохи, в якій він творив, звертається увага на те, що виражені у його творах думки, ще не можуть бути абсолютним доказом атеїзму.

Більшість дослідників творчості І. Франка радянських часів говорили про його матеріалізм, атеїзм і раціоналізм. Твердження про те, що він був атеїстом, часто спирається на висловлені ним ідеї раціоналізму. В багатьох його творах І. Франка звучать ідеї того, що людське щастя і воля є метою, якої можна досягти завдяки науці і розуму. Його революційний “символ віри” виражений у поемі “Слід сонця”:

*“Ми ступаємо до бою нового
Не за щастя тиранів, царів,
Не за церков, попів, ані Бога,
Ні за панство неситих панів.
Наша ціль — людське щастя і воля,
Розум владний без віри основ,
І братерство велике, всесвітнє
Вільна праця і вільна любов!”*

Досліджуючи філософські погляди І. Франка і враховуючи епоху, в якій він жив, потрібно звернути увагу на те, що його думки, висловлені у власних творах, ще не мо-

жуть бути абсолютним доказом атеїзму письменника і мислителя. Варто нагадати, що поняття атеїзму означає відкидання Бога і пов’язане з цим заперечення релігії [1, 87]. Однак у буддизмі замість поняття Бога існує поняття “Абсолюту” або “раціонального атеїзму” [2].

На нашу думку, І. Франко не є абсолютним атеїстом і раціоналістом. Так, якщо взяти його ранню творчість, то у вірші “Божеське в людськiм дусі” він пише:

*“Дух наш із Твого духу родом
І вічно зв’язаний з Тобою,
А вічні огнива ті —
Лиш творчість духу із любов’ю.”*

Тут поет дуже прозоро говорить про зв’язок людського духу з божеським. Останній виявляє себе в людському дусі, визначає його зміст і творчу силу. Пізніше у вірші “Каменярі” І. Франко пише про “дух, що тіло рве до бою”. Таким чином, у нього не розум і не почуття, а іскра Божа наділяє людський

дух активністю. Це і є ключовою ідеєю творчості І. Франка.

За радянських часів деякі автори вважали, що на І. Франка в перший період його творчості вплинули представники ідеалістичної естетики. При цьому вони спиралися на власні слова письменника, коли він називав вказаний період “порою юнацького ідеалізму”. Однак як би І. Франко не називав цей період, він і в період свого “реалізму” не розлучається з ідеєю “Божої іскри”, ідеєю творчої активності людського духу. За часів життя І. Франка багато мислителів схилились до вільнодумства, заперечували існування Бога, вважаючи його за творіння людської уяви, то ж не уникнув цього і письменник.

Водночас, начебто в атеїстичній поемі “Ex Nihilo”, написаній у 1885 р., І. Франко ставить собі питання: “Що може статися, якщо в свідомості людини, людства повалити богів?”. Сучасна історія дуже добре показала та й продовжує показувати, що з цього може відбутися, чим може заповнюватись порожнеча у свідомості людини (згадаймо Ф. Достоєвського: “Бога немає і все дозволено”).

Може тому І. Франка постійно кликала до себе Біблія. Він сперечається з нею та одночасно звертається до неї. Особливо це видно з його поеми “Мойсей”. Мойсей — це сам І. Франко, який висловлює свої думки і відчуття на історичному тлі.

У поемі “Мойсей” автор акцентує увагу на переході людства від рабства до свободи. Однак вести народ цим шляхом може лише пророк, яким і був Мойсей. Він був “Набі”, тобто людиною, через яку говорив Бог. Пророк — це совість народу й носій його творчої активності, “Божої іскри”, котру він вкладає в серце народу.

*“Бо в те серце Єгова вложив,
Наче Квас в прісне тісто,
Творчі сили, — ті гнатимуть вас
У призначене місто” [3, 533].*

Біблійне й те, що Мойсей обирає слабкий, змучений неволею народ, який є основним у біблійній історії. Таким чином, у поемі “Мойсей” Бог присутній усюди. Можна ска-

зати, що Мойсей і є Богом, який визначає долю не лише окремого народу, а й усього людства. У видіннях Мойсея, Бога І. Франко переказує видіння, які були пророку Іллі. Фактично поет певною мірою висловлює ідею розвитку суспільства як “Божого провидіння”. Тут Франко, бажаючи того чи ні, виступає проти суцільної точки зору матеріалістичної детермінації, а вірніше — фаталістичного матеріалізму. Видіння Мойсея — це і перспектива кращого майбутнього, і передусім укріплення духу народу, якому прийдеться жити в не легких умовах. Лише сила духу, який несе в собі те, про що писав І. Франко у своїх ранніх творах, — “Божу іскру”, зможе подолати труднощі. Мойсей не досягає обітваної землі, помираючи. Замість нього народ приводить у цю землю Ісус Навін.

Як бачимо, І. Франко повністю спирається на Біблію і завдяки цьому сам набуває оптимізму.

*“І підуть вони в безвість віків,
Повні туги і жаху,
Простувать в ході духові шлях
І вмирати на шляху” [3, 571].*

Так, письменник і мислитель критикував священиків, церкву, але не Бога, не Біблію і не освічене духовенство. Про це свідчить хоча б “Святовечірня казка”, яку З. Гузар називає твором “релігійно-історіософічного характеру” [4, 24]. У цьому творі, говорить критик, поет розкрив роль українського духовенства, коли писав:

*“Ходім до пастирів народа! — знов
сказала,
В віконці ясній попівські заглядала.
І наче той дзвінок вечірньою порою,
Так клич її лунав, мов поклик той до бою.
Вставайте дружно всі, і згідно всі, і
сміло, —
Бо ваших рук велике, святе чекає діло!
Ви сіль сей землі! Як звітріє вона, —
То чим посолять хліб із нового зерна?”*

Крах атеїзму І. Франко зображує певною мірою у поемі “Ex Nihilo”, де говорить, що вивчивши всі атоми, всієї правди “не вловити ніколи”. Цю ідею він розвиває та-

кож у поемі “Святий Валентин” (1894 р.), в якій проголошує ідею любові до людей, віри, служіння народу, тобто християнські цінності, й одночасно критикує безплідність аскези. А якщо взяти збірку “З вершин і низин”, то у підзаголовку І. Франко дає початок 129-го псалму, де виступає така категорія, як “гли-

бина”, що означає гріхопадіння [5, 14]. Поет говорить, що людина може спастися від цього лише під перстом Божого Провидіння.

Із сказаного вище видно, що І. Франко ніс у своїй творчості ідеї релігійності, а отже, виникає питання: “Чи можна стверджувати його атеїзм?”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Советский энциклопедический словарь. / Под ред. А. М. Прохорова. — Издание 4-е. — М.: Советская энциклопедия, 1987.
2. Костельник Г. о. Плюси й мінуси в поезії І. Франка // Церква. Нація. Культура. Книга 1: Іван Франко і релігія. Наук. збірник / Ред. О. Баган. — Дрогобич, 2004.
3. Франко І. Мойсей // Твори в трьох томах. Т. 1. — К.: Наукова думка, 1991.
4. Гузар З. Синтез християнської і національної ідеї у світі Івана Франка // Церква. Нація. Культура. Книга 1: Іван Франко і релігія. Наук. збірник / Ред. О.Баган. — Дрогобич, 2004.
5. Франко І. Твори в трьох томах. Т. 1. — К.: Наукова думка, 1991.

Юлія РОМАНИШИН

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВНЗ

У статті дається визначення основних базових понять: інформація, інформаційні ресурси, інформатизація, технологія навчання, інформаційна технологія, інформаційно-телекомунікаційна технологія. Розглядаються види інформаційних технологій.

В сучасних умовах посилення глобалізації та інформатизації суспільства роль інформації в усіх сферах життєдіяльності суттєво зростає. В теперішньому суспільстві пріоритетом стає впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес та їх об'єднання на методичному, технологічному та організаційному рівнях. Це пояснюється виникненням інформаційного суспільства й одночасно суспільства знань, які починають змінювати не лише світову і національну економіку, а й торкаються всіх сфер життя людини.

В нинішньому інформаційному суспільстві змінюються й вимоги до системи освіти та відбувається істотне підвищення її статусу, адже інформація стає вищою цінністю, а інформаційна культура людини є визначальним фактором її професійної діяльності.

Парадокс сучасності полягає в тому, що людина, з одного боку, залежить від технологічного розвитку суспільства, а з іншого — вона відповідає за своє майбутнє, яке тво-

рить власним інтелектом і здатністю до самовдосконалення [5].

Актуальним для навчального процесу ВНЗ є тлумачення та однозначне розуміння сучасної термінології, пов'язаної з інформаційно-телекомунікаційними технологіями та усвідомленням їхньої суті. Оскільки сьогодні існує дуже багато різних визначень щодо цього питання, є деякі труднощі з правильним трактуванням і використанням інформаційних технологій на практиці. Тому *мета статті* — узагальнити і пояснити базові поняття інформаційно-телекомунікаційних технологій, які найчастіше використовуються в навчальному процесі ВНЗ.

Під інформацією, відповідно до Закону України “Про інформацію” [3], розуміється документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. Водночас будь-який речовинний, енергетичний об'єкт, економічний чи соціальний процес мають характерні параметри, що й становлять інформацію про